

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI VA
TEXNOLOGIK TA'LIM SOHASIDAGI KASBIY TAYYORGARLIGI MAZMUNI
O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK

Tairov Sherzod Mirzadjanivych

Farg'ona davlat universiteti Texnologik ta'lim kafedrasi o'qituvchisi

Ismoilova Sevara Rahmonali qizi

Hayot faoliyati xavfsizligi kursi 4-kurs talabasi

Dehqonova Shohista Shuxratjon qizi

Hayot faoliyati xavfsizligi kursi 4-kurs talabasi

Tabiat va jamiyatdagi ko'plab salbiy jarayonlarning asosiy sababi kerakli sifatdagi texnosferani yarata olmagan antropogen faoliyat tufayli yuzaga kelmoqda. Hozirgi vaqtda paydo bo'lgan muammolarni hal qilish uchun insoniyat texnosferani yaxshilashi, uning salbiy ta'sirini inson va tabiat uchun minimal darajaga kamaytirishi kerak. Oldinga qo'yilgan maqsadga erishish vositalari - texnosferaning fizik, kimyoviy, biologik va boshqalarning salbiy ta'sirini kamaytirish uchun jamiyat bu borda bilim hamda ko'nikmalarni hosil qilishi lozim. Bu esa texnosferaning texnologiya bilan aloqasi, shuningdek hayot faoliyati xavfsizligi faniga kiritilgan bilimlar yig'indisida o'z aksini topadi. Shuning uchun, hayotiy faoliyat xavfsizligi sohasi umumiy integratsiyaga mo'ljallangan, o'zaro munosabatlarda qulay sharoit va inson xavfsizligini ta'minlash uchun zarur bo'lgan yagona bilimlar majmuasiga uslubiy asoslangan. Shu bilan birga, texnologiyaning ta'lim sohasini aks ettiradi, insonning real dunyoni bilish va o'zgartirish usullari haqidagi bilim sohalaridan biri bu fanning boshqa fanlar, transformatsion faoliyat sohalari hamda ularning rivojlanish tendentsiyalari bilan mumkin bo'lgan aloqalarini ochib beradi. Fanlararo bog'liqlik fan va texnika, texnika va texnologiya, fan va madaniyat o'rtasidagi bog'liqliklar o'qituvchi hal qiluvchi rol o'ynaydigan ta'lim-tarbiya va bilish jarayonida namoyon bo'lishi kerak.

Hayot faoliyati xavfsizligi insoniyatning dolzarb talabidir. Dunyoning ko'pgina mamlakatlarida umumiy ta'lim dasturlari salomatlik va xavfsizlik bilan bog'liq bo'limlar ("health and safety") mazmuni o'z ichiga olgan. Bular, texnogen va ijtimoiy xavf-xatarlar ortib borayotgan sharoitda hayotga, shu jumladan yoshlarni tayyorlashga qaratilgan. O'zbekistonda bu rolni "Hayot faoliyati xavfsizligi asoslari" fani bajaradi.

Yuzaga kelgan muammolarni samarali hal qilishda umumiy ta'lim ya'ni bolalar va o'smirlarga uyda, ko'chada xulq-atvor normalari va qoidalariga rioya qilishga undaydigan motivlarni singdirish orqali erishiladi. Shu sababli, "Hayot xavfsizligi asoslari" fani o'quv muassasalarida o'qitilish lozimligi ko'rsatilgan, ammo bu fanga kerakli e'tibor berilmaganligi tufayli yoshlarimizning ongida hayotiy faoliyat xavfsizligi to'g'risidagi tushunchalar yetarli darajada emas, ularning bu boradagi bilimlarini shakillantirishda hayotiy faoliyat xavfsizligi ta'lim jarayonining imkoniyatlaridan foydalanish zarur.

Hayotiy faoliyat xavfsizligi fanida ta'riflanganidek, "xavfsiz shaxs turi" - hayot va inson faoliyati xavfsizligining zamonaviy muammolarini yaxshi biladigan, ularning g'ayrioddiy

ahamiyatini biladigan, ushbu muammolarni hal qilishga intiladigan shaxsni tarbiyalash uchun mo'ljallangan va shaxsiy manfaatlarni jamiyat manfaatlari bilan oqilona birlashtirishga qaratilgan.

Qadriyat va rivojlanish mezonini sifatida hayotiy faoliyat xavfsizlikning ortib borayotgan ahamiyati xavfsizlik muammosiga kompleks hamda tizimli yondashuvni amalga oshirish bilan bog'liq bo'lib, bu xavfsizlik masalalariga bag'ishlangan turli konsepsiyalar, doktrinalar, nizomlar va shunga o'xshash hujjatlarni ishlab chiqishda namoyon bo'ladi.

Hayotiy muhim qadriyat sifatida inson faoliyatining barcha sohalari, xavfsizlik nafaqat kengroq va har tomonlama tushuniladi, balki yangicha maqsad va vazifalar belgilamoqda shu tariqa yangi mezon va rivojlanishning ustuvor mezoniga aylanmoqda. Axir, xavfsizlik hayot imkoniyati bilan bog'liq, umuman biosferani saqlab qolish va nafaqat hozirgi avlodlar, balki kelajak avlodlar uchun ham kata ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim yo'nalishlari, hayotiy faoliyat xavfsizligi bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish, jamiyatning ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda belgilanadi. Noqulay, hayot uchun xavfli sharoitlarda hayot va sog'likni saqlash, jabrlanganlarga yordam ko'rsatish qobiliyatini egallash shu bilan birga shaxsiy va boshqalarning xavfsizligiga ongli hamda mas'uliyatli munosabatni shakllantirish lozim. Ilmiy-texnika taraqqiyotining rivojlanishi bilan borliqga jiddiy tahdidlarni keltirib chiqardi va inson salomatligi, odamlarning genetik fondining holatiga kata xavf solmoqda. fuqarolarning tabiiy, texnogen holatlarda o'z xavfsizligini ta'minlay olmasligi, kundalik hayot faoliyatida hamda favqulodda vaziyatlarda oqilona harakatlarga tayyorlash ehtiyoj paydo bo'ldi. Buning eng samarali yo'li esa ta'limdir.

ADABIYOTLAR:

1. Михайлов А. А. Подготовка учащейся молодежи в области безопасности жизнедеятельности за рубежом (на примере Израиля и Испании) // Вестник Костромского государственного университета им. Н. А. Некрасова. Серия: Педагогика. Психология. Социальная работа. Ювенология. Социо-кинетика-2009.-№ 4.-С.301–305.
2. Mikhailov A. A. Foreign experience in training teachers life safety.
3. Крестьянинов В. Нашей экономике нужно вернуть суверенитет. Иначе страна может погрузиться в хаос // Аргументы недели. 2011. — № 38. — С. 4.
4. Таиров Ш.М. Хамракулов Ж. Б. 2021/3/31 “Наука сегодня проблемы и пути решения” 91-93 ст.
5. Sh.M.Tairov, J.B.Hamrakulov 2021/1/27 «The American Journal of Social Science and Education Innovations» Том 3 Номер 1 Ст 219-222.
6. «Texnogen risk va texnik tizimlarning ishonchliligi» Toirov Sh.M. Narziyev Sh.M., Choriyev R.E., Aliboyev M.A., Pulatov X.L., Rajabov N.Q. 2021 Ст 3-199.
7. «Чрезвычайные и критические изменения климата в странах центральной Азии» ШМ Таиров, БУ Абдуллаев - Universum: технические науки, 2020.
8. Sh.M.Tairov “Hayot faoliyati xavfsizligi sohasida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tayyorlashning nazariy jihatlarini”. “ IJODKOR O'QITUVCHI JURNALI” 5 IYUN / 2022 YIL / 19 – SON.

9. Tairov Sherzod Mirzadjanovich //MOSLASHUV (ADAPTATSIYA) DAVRIDAGI ORGANIZM FUNKSIYALARINING DINAMIKASI VA UNING BOSQICHLARI// Международный научный журнал «Новости образования: исследование в XXI веке». № 3 (100), часть I. сентябрь, 2022 г.

10. Tursunboy Axmedov, Siddikova Ranoxon Abdulxay qizi, Xusanova Lobarxon Murodovna //Basics of Wood Materials and Woodworking Technology// Texas Journal of Engineering and Technology. <https://zienjournals.com>. VOL. 9, JUNE, 2022. 100-102 page.

11. Tursunboy Axmedov, Kasimova Feruza Alievna //ZAMONAVIY USULDA PO'LAT OLISH TEXNOLOGIYASI VA UNI INNOVASION USULDA O'QITISH// O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 12-SON. 19.10.2022. 761-766 betlar.

12. Турсунбой Ахмедов, Сиддикова Раънохон Абдулхай кизи //ЁФОЧ МАТЕРИАЛШУНОСЛИГИ АСОСЛАРИ// О'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 12-SON. 19.10.2022. 681-686 betlar.

13. T Akhmedov, SM Otazhonov, MM Khalilov, N Yunusov, U Mamadzhanov, NM Zhuraev // [Effective dielectric permeability and electrical conductivity of polycrystalline PbTe films with disturbed stoichiometry](#)// Journal of Physics: Conference Series 2021/12/1 052008/

14. T Akhmedov , S M Otajonov, Ya Usmonov, M M Khalilov, N Yunusov and A K Amonov // Optical properties of polycrystalline films of lead telluride with distributed stichiometry// Journal of Physics Conference Series/ 1889(2021)022052 doi:10.1088/1742-6596/1889/2/022052. 1-8 page